

Širšie súvislosti zostrelenia čínskeho balóna v mori pri USA

- CZ24 News | 10. února 2023

Pozornosť médií v posledných dňoch pritiahla bizarná udalosť so zostrelením „špionážneho“ balóna ČLR nad Atlantickým oceánom, neďaleko od pobrežia štátu Južná Karolína. Minister obrany Lloyd Austin zdôraznil, že sa to stalo nad americkými teritoriálnymi vodami. Časť západných médií hlavného prúdu využila príležitosť, aby znovu poukázala na údajne nebezpečné kroky Číny, ohrozujúce „mierumilovné“ USA, ktoré sa však snažia získať „vedenie sveta“.

Nanovo sa rozprúdila aj diskusia o rastúcom napätí vo vzťahoch medzi USA a ČLR, ktoré môže destabilizovať medzinárodné vzťahy a v súčasnej situácii je veľmi nebezpečné. V takmer patovej vnútro politickej situácii v polarizovaných Spojených štátoch sa republikáni i demokrati snažili „incident“ využiť na posilnenie svojich pozícií. Čínska hrozba je pritom jednou z mála oblastí, v ktorej sa oba tábory zhodujú. Nové úškrnky na adresu prezidenta Joea Bidena vyvolala jeho takmer detinská radosť zo zostrelenia balóna a patetické ďakovanie vojenským letcom, akoby vykonali ktovieaký hrdinský čin.

Rozruch okolo udalosti, ktorej bezpečnostný rozmer je diskutabilný, vyvolali politici a média. S radosťou sa jej chytili aj všakovakí „analytici“, ktorých počet rastie. Zoširoka sa o nej rozpisovali, hoci relevantných informácií bolo vzhľadom na špecifikum prípadu pomerne málo. Prezentovala sa široká škála názorov. Na jednom kraji stáli ojedinelé verzie s jednoduchým vysvetlením, že skutočne mohlo ísť, ako tvrdil Peking, o meteorologický balón, ktorý sa preto, že je slabo riaditeľný, dostal nad územie USA, čo však „neuspokojovalo“. Prevažovali úvahy a upozornenia na to, že išlo o zámerné narušenie vzdušného priestoru (suverenity) USA, ktoré sa nesmie podceňovať. Vyústilo to do druhej krajnosti s nedokázateľným záverom, že Peking vyslal balón prefíkane práve teraz. Chcel vraj prekaziť chystanú návštevu ministra zahraničných vecí USA Anthony Blinkena v ČLR. Ten po rozhodnutí zrušiť cestu do Pekingu, označil udalosť za nezodpovedné správanie Číny.

O trase letu čínskeho balóna a jeho zostrelení

V informáciách uverejnených o balóne v USA bola zjavná snaha prezentovať, že išlo o čínsku špionážnu akciu, ale bez patričných argumentov. Balón vletel do vzdušného priestoru USA nad Aleutskými ostrovmi 28. januára a pokračoval cez Aljašku a západnú časť Kanady. Kanada ako nadháňač USA predvolala 3. februára kvôli letu balónu na ministerstvo zahraničných vecí (jeho súčasný oficiálny názov je značne patetický – Global Affairs Canada) čínskeho veľvyslanca.

Balón sa 31. januára ocitol znovu nad územím USA na severozápade v štáte Idaho a 1. februára bol spozorovaný v Montane nad mestom Billings. To vyvolalo obavy, lebo v Montane v okolí leteckej základne Malmstrom (ako jednej z troch základní) sa nachádzajú medzikontinentálne balistické rakety LGM-30 Minuteman III. Podľa vyjadrení nemenovaného úradníka ministerstva obrany balón síce letel zhruba v súlade s modelmi prúdenia vzduchu, ale vraj nejaký čas stál v blízkosti „citlivého“ Malmstromu, čím spochybnil čínske tvrdenia o neriadenom lete. Odborník na kontrolu zbraní Jeffrey Lewis uviedol, že balón mohol zistiť, či vysielajú rádiové veže, ale keby niekto špeciálne pripravený pri ceste cez Montanu použil rádiový frekvenčný detektor, mohol by sa dostať k raketovým silám oveľa bližšie.

Balón bol podľa médií 3. februára spozorovaný už v Missouri neďaleko od Kansas City. Veliteľ

NORAD (North American Aerospace Defense Command – Severoamerické veliteľstvo protivzdušnej obrany) generál Glen VanHerck vyhlásil, že pohyb balóna bol monitorovaný.

So zostrelím balóna súhlasil prezident, ktorý to chcel urobiť hneď potom, ako ho o lete informovali, ale vojaci ho od toho odhovorili pre nebezpečenstvo následkov dopadu trosiek na obývané územia. Balón zostrelila 5. februára stíhačka F-22 – Raptor strelou vzduch – vzduch krátkeho doletu AIM-9X – Sidewinder. Podľa niektorých zdrojov sa to podarilo až na druhý pokus. Predtým boli vyhlásené obmedzenia pre leteckú prevádzku nad Severnou i Južnou Karolínou. Na „misii“ sa podieľalo viac stíhacích i tankovacích lietadiel.

Veľkosť balóna bola podľa médií uvedená značne obrazne – asi 2 – 3 školské autobusy. Na zásah lietadla sa z technických dôvodov čakalo, kým balón klesol do výšky pod 20 km. Zostrelenie balóna predstavuje technický problém aj pre protiletadlové rakety.

Vojenské námorníctva zabezpečuje vyzdvihnutie potopených trosiek balónu a akciu zaistuje pobrežná stráž. Po internete kolujú snímky z tejto „operácie“. Zaujímavé je, že sa do zapojili teda až tri zložky ozbrojených síl USA.

Objavili sa aj protichodné úvahy o tom, čo sa malo robiť. Niektoré kritizovali neskorý zásah. Ďalšie uvádzali, že pri niekoľkodňovom lete balóna nad USA sa dali o ňom získať cenné informácie. Boli však aj zdroje, ktoré tvrdili, že hrozba balóna pre národnú bezpečnosť bola veľmi malá.

Krátko o špionážnych balónoch v súčasnosti

Balóny (niekedy sa považujú za druh aerostatu – umelo vytvoreného lietajúceho telesa, ľahšieho ako lietadlo, ktoré získava vztlak pomocou nadnášajúceho plynu) sa na vedecké, vojenské a iné účely, často aj s ľudskou posádkou, začali využívať v 19. storočí. Niektoré armády mali aj balónové jednotky. Balóny patrili k rozšírenému vojenskému arzenálu ešte v začiatkoch studenej vojny, ale už bez ľudskej posádky. Ich význam pre špionáž rapídne klesol po využívaní umelých družíc na získavanie vojenských údajov.

Rozšírené zostalo využívanie balónov na meteorologické účely, keď sa na ne nasadzujú sondy so snímačmi. Po svete poletujú tisíce takýchto balónov. Základný princíp fungovania tohto systému je, že balóny po vystúpaní do určitej výšky prasknú a sonda s údajmi dopadne na zem (mala by mať padák). Slúžia najmä na výskum atmosféry, sledovanie a predpovedanie počasia. Dajú sa využiť aj v iných oblastiach ľudskej činnosti. Možno to je aj vo vojenstve, kde sa však sondy nesmú dostať do cudzích rúk, čo ich využitie značne obmedzuje.

Balóny sú väčšinou neriadené a horizontálne sa pohybujú len základe vzdušných prúdov. Je možné na ne pripojiť aj určité prídavné prvky, ktoré umožnia ich čiastočné riadenie. Je to spojené s technickou náročnosťou a zvyšuje aj cenu. Či bol čínsky balón vybavený nejakým takýmto zariadením, zatiaľ nie je známe.

Určitou výhodou balónov na vojenské (špionážne) účely aj v súčasnosti zostalo, okrem ich nízkej ceny najmä to, že nad objektom záujmu môžu za určitých podmienok zotrvať dlhšie ako sputniky, ktoré pravidelne lietajú po obežnej dráhe. Balóny lietajú nižšie (ale tak vysoko, ako sa lietadlá nedostanú) – cca do 50 km – na rozdiel do stokilometrových výšok sputnikov. To môže prispieť k vyššej kvalite snímok. Okrem toho sa vzhľadom na materiál, z ktorého sú balóny, ťažšie zachytávajú radarmi.

Vo všeobecnosti sa na takéto objekty v súčasnosti neútočí, lebo ich skutočný cieľ nie je ľahké identifikovať a až na výnimky ide o zaradenia na výskum, či získavanie údajov nevojenského charakteru. Ak sa však príliš obáva o bezpečnosť aj balóny možno zaradiť medzi prostriedky, ktoré treba sledovať a v prípade nebezpečenstva aj zneškodniť. Efektívnosť tejto činnosti je však v každom

prípade otázna. V diskusii sa objavili ojedinele aj názory, že akcia môže súvisieť aj so psychologickou operáciou.

Národná bezpečnostná stratégia USA z októbra 2022 o Číne

V úvode Národnej bezpečnostnej stratégie USA z októbra 2022 podpísanom prezidentom J. Bidenom sa uvádza, že potreba amerického vedenia sveta je dnes taká, ako ešte nikdy nebola. Táto formulácia vzbudzuje pochybnosti o tom, či súčasný Biely dom je schopný reálne posudzovať situáciu vo svete, jej problémy a nájst spôsoby ich riešenia.

Aj to, čo robí dnes USA a nimi vedený (donucovaný) Západ ohľadne Ukrajiny, nesvedčí príliš o schopnosti ani záujme riešiť bezpečnostné problémy, ale viac o snahe udržiavať vo svete chaos a napätie, aby nebol poriadok, ktorý plánom Washingtonu nevyhovuje, lebo by ho „obmedzil“. Treba zdôrazniť, že jediným, kto na bojoch na Ukrajine ziskáva, je nadnárodný vojensko-priemyslový komplex prepojený s finančnými kruhmi v USA. Vojenské výdavky USA idú do závrtných výšok, pričom „spojenci“ sa naň tiež skladajú zvýšeným nákupom nimi vyrobených zbraní a využívaním ich vojenských služieb. Pozadu nezostáva ani slovenská hegeromatovičovláda v demisii a jej hlavný proamerický jastrab Jaroslav Nad' vzorne „diplomaticky“ podporovaný ďalším ministrom Rastislavom Káčerom.

V stratégii sa Číne venuje zvýšená pozornosť, ale je šikovne zahrnutá (takmer schovaná) medzi mnohé úlohy megalomanského pohľadu na svet ako javisko, kde majú hrať USA výnimočnú – vedúcu úlohu. Ide o relatívnu krátku prvú pasáž časti III, kde sa charakterizujú globálne priority a nazýva sa Konkurujúca Čína a obmedzujúce Rusko. Priamo Čínou sa zaoberajú necelé dve stránky (s. 23 – 25) textu, ktorý má spolu skoro 50 strán. Označuje sa za jediného(!) konkurenta USA, ktorý má v úmysle pretvoriť medzinárodný poriadok a disponuje čoraz väčšou ekonomickou, diplomatickou, vojenskou a technologickou silou. Obviňuje sa zo snáh narušať aliancie USA po celom svete, obzvlášť však v indicko-tichooceánskom priestore. Stratégia USA voči Číne má byť trojaká: 1) investovať do domácej sily, 2) zosúladiť úsilie so sieťou spojencov a partnerov, 3) zodpovedne s ňou súťažiť pri obrane záujmov. Kým USA súťažia rôzne, súťaž s ČLR zvládajú. Peking sa upozorňuje, že sa bude brať na zodpovednosť za to, čo robí v Sin-tiangu, Tibete a Hongkongu.

Na hlbšie zamyslenie sú najmä závery, že USA majú trvalý záujem na udržaní mieru a stability v Tchajwanskom prielive, ktorý je rozhodujúci pre regionálnu a globálnu(???) bezpečnosť a prosperitu. Washington nepodporuje nezávislosť Tchaj-wanu a je oddaný politike jednej Číny, ale riadi sa zákonom o vzťahoch s Tchaj-wanom. Bude sa udržiavať schopnosť USA odolať akémukoľvek použitiu sily alebo nátlaku voči Tchaj-wanu.

Takmer dojemne vyznieva koniec textu, že medzi USA a čínskou vládou a systémom sú veľké rozdiely, ale netýka sa to ľudí. Hlboko rešpektujú úspechy, históriu a kultúru Číny a chcú spolupracovať na riešení problémov, ktoré sú pre obyvateľov oboch krajín najdôležitejšie.

Stratégia je spracovaná precízne a možno je aj dobre a úprimne myslená. Realita je však iná, lebo aj štáty-supervelmoci treba hodnotiť podľa toho, čo robia a nie čo rozprávajú, či píše vo svojich oficiálnych dokumentoch. Aj prípad čínskeho „špionážneho“ balóna sa dal riešiť ináč. Nebudeme rozoberať stanoviská Číny k incidentu. Zo širšieho historicko-sociologického hľadiska však možno označiť správanie USA za príklad sa aktéra, ktorý sa bojí prejaví ústretovosť, lebo si myslí, že sa ho prestanú báť a stratí autoritu, ktorá je beztak oslabená.

O potrebe USA vytvoriť ďalšiu spravodajskú službu

Bývalý spravodajský dôstojník Jonathan Panikoff, ktorý dnes pôsobí ako riaditeľ jedného

z výskumných programov v Atlantickej rade, uverejnil začiatkom januára v časopise Politico článok „Máme už 18 spravodajských agentúr. Potrebujeme ešte jednu“ s podtitulom Ministerstvo obchodu potrebuje svojich vlastných spravodajských dôstojníkov, aby sa postavilo proti Číne.

Atlantická rada sa na svojej webovej stránke charakterizuje ako základné fórum na orientáciu v dramatických ekonomických a politických zmenách, ktoré prebiehajú v 21. storočí. Pôsobí prostredníctvom informovania a podnecovania vlastnej vplyvnej siete globálnych lídrov. Podporuje konštruktívne vedenie a angažovanosť v medzinárodných záležitostiach na základe ústrednej úlohy atlantického spoločenstva pri riešení globálnych výziev. Snaží sa formovať politické rozhodnutia a stratégie na vytvorenie slobodnejšieho, bezpečnejšieho a prosperujúceho sveta.

Za jednu z hlavných úloh spravodajskej komunity USA, ktorá má 18 služieb resp. agentúr (ich čo i len stručná charakteristika by si vyžadovala samostatný článok), J. Panikoff považuje zisťovať, čo chystá Čína. Objavuje sa pritom potreba zapojiť do tejto činnosti aj ministerstvo obchodu, kde pôsobí Úrad pre priemysel a bezpečnosť. Jeho poslaním je podporovať národnú bezpečnosť, zahraničnú politiku a ekonomické ciele USA zabezpečením účinného systému kontroly vývozu a dodržiavania zmlúv a podporou pokračujúceho vedúceho postavenia v oblasti strategických technológií.

Vedenie ekonomickej (obchodnej) vojny s USA aj v kontexte záverov Národnej bezpečnostnej stratégie z októbra 2022 vyžaduje venovať väčšiu pozornosť aj „ochrane“ hospodárskych záujmov v oblasti moderných technológií. Pri reakcii na národné bezpečnostné výzvy súvisiace s Čínou, ktoré sú čoraz viac poháňané technológiou, USA potrebujú preto do spravodajskej komunity zaradiť ministerstvo obchodu ako nového hráča.

Nebudeme rozoberať detaily postupu USA v tejto oblasti, v ktorej podľa vlastných receptov bránia „rozvoju slobodného obchodu“, čo je ináč posvätná krava, konkurentov, ktorí odmietajú prijať ich normy a zásady, obviňujú z nekalých obchodných praktík a hlava-nehlava metajú na nich sankcie bez opory v medzinárodnom práve. Či je práve rozširovanie pôsobenia spravodajských služieb v oblasti obchodu zárukou úspechu, necháme na myslení a konaní establišmentu USA. Vnucuje sa však záver, že tiež ide o strach, ktorý sa tentokrát prekonáva teatrálnym napínaním svalov.

Záverom

Svet sa nachádza v zložitom stave, pričom sa všeobecne pripúšťa, že je najhorší od konca bipolarity (teda zhruba od začiatku 90. rokov minulého storočia). K hlavnému, aj keď zdôrazníme, že nie jedinému zdroju politických, bezpečnostných, ekonomických i kultúrnych (masmediálnych) príčin tohto stavu, patrí konanie USA v medzinárodných vzťahoch. Iste Washington má dosť dôvodov obávať sa niektorých krokov „zvyšku“ sveta, ktorý sa označuje za nezápadný. Ťažkosti si však spôsobuje aj sám, tým, ako sa správa voči tomuto nezápadnému „zvyšku“ sveta, pričom neraz má už nedorozumenia aj so svojimi spojencami.

Doba vyžaduje od USA zmenu globálneho správania. Jednou z najschodnejších ciest k tomu je vzdať sa nereálnych a kontroverzných plánov na „vedenie sveta“. USA sú zatiaľ stále jedinou supervelmocou, majúcou svoju silu, ktorá sa nedá prehliadať. Autoritu si však nezvýšia tým, že nebudú rešpektovať oprávnené záujmy iných štátov a národov. Najväčší (najsilnejší) neznamená jediný, ani to, že si môže dovoliť robiť všetko, čo považuje za výhodné pre seba. V tejto súvislosti bol aj spôsob riešenia nejasnej udalosti s čínskym „špionážnym“ balónom premárnenou šancou, hoci išlo o marginálnu záležitosť. Ono, ako sa však hovorí, diabol je ukrytý v detailoch.

[ZDROJ](#)